

כתובת האתר של ישיבת "אשרי האיש" – ההרצאות של הרב יוסף צ. בן-פורת

www.emuna.info

שיחתו השבועית של

ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

ארבעת הגלויות, התשובה והגאולה מרומזים בפרשתנו פרשת נשא, שנת תשע"ה

"צו את בני ישראל וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש: מזכר עד נקבה תשלחו אל מחוץ למחנה תשלחום שלחום ולא יטמאו את מחניהם אשר אני שכן בתוכם: ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל" (במדבר ה, ב-ד).

ידוע ומפורסם שיש ארבעה פנים לתורה (ילק"ש דברים רמז תתל), פשט, רמז, דרוש, סוד, ודורשי רשומות נתנו לכך סימן פרד"ס. והנה בפרשתנו, על פרשת שילוח הטמאים מן המחנה, מצאנו במדרש רבה (במ"ר ז, י) פירוש מעניין מאוד על **דורש הרמז**. כשבעל המדרש מוצא בפסוקים הנ"ל **רמז** לכל ארבעת הגלויות שעברו על עם ישראל, הסיבות לגלויות וגם רמז להישרדותנו לאורך אלפי השנים באותן גלויות קשות ונוראות. ומה שחשוב מכל, גם רמז לכך שבבוא היום **ישונו ישראל בתשובה**, וכך יזכו להיגאל, גאולה שלימה.

"צו את בני ישראל" "רבנן פתרינן קרייה בגלות" חכמים היו מסבירים פסוקים אלה, שהם מדברים על הגלויות שעברו על ישראל בכל תולדותיו. בפירוש מהרז"ו כתב: "על שכתוב כאן **שלוש** מיני טומאות **וארבע** מיני שלוחים **ושלוש** מחנות, דורש על פי גזרה שווה ומדת מנגד על החטאים שחטאו ועל הגלויות שגלו".

להלן תורף לשון המדרש:

"צו את בני ישראל": על שעברו ישראל על המצות **נתחייבו שילוח** זה **גלות** הה"ד 'וישלחו מן המחנה' אין וישלחו אלא לשון גלות... 'כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש' רמז להם שאם יעברו ישראל על שלש עבירות הללו עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים יתחייבו גלות. צרוע זו עבודת כוכבים... זב זו גילוי עריות... טמא לנפש אלו שופכי דמים... ותנינן (אבות ה, ט) 'גלות פאה לעולם על עובדי עבודה זרה, ועל גילוי עריות, ועל שפיכות דמים, ועל השמטת הארץ... אמר להם המקום לישראל הואיל ואתם רוצים בעבודת כוכבים אף אני אגלה אתכם למקום שיש עבודת כוכבים... ועל גילוי עריות כיצד? אמר רבי ישמעאל בר' יוסי כל זמן שישראל פרוצין בעריות שכינה **מסתלקת** מהם שנאמר (דברים כג, טו) 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך'."

ועל **שפיכות דמים כיצד?** שנאמר (במדבר לה, לג) 'ולא תחניפו את הארץ וגוי מגיד הכתוב ששפיכות דמים מטמא את הארץ **ומסתלקת השכינה** ומפני שפיכות דמים חרב בית המקדש וגלו ישראל מארצם.

ודברים הללו היו במקדש ראשון ולכך גלו וחרב בהמ"ק... ולפיכך הביא עליהם הקב"ה **שלוש פורעניות כנגד עבירות שבידם** שנאמר (מכה ג, יב) 'לכן בגללכם ציון **שדה תחרש** וירושלם **ענין תהיה** וחר הבית **לכמות יער**, והשילוח הזה אמור בגלות בבל.

'**מזכר עד נקבה תשלחו**' (א) הרי זה אמור **כנגד גלות מדי** שהלכו מבבל למדי. ולפי שלא יצאו מא"י כשגלו למדי, לכך לא נאמר כאן מחנה. ולמה כתיב בגלות מדי **מזכר עד נקבה?** רמז להם שעתידיה מלכות מדי לגזור עליהם גזירות מזכר ועד נקבה שנאמר (אסתר ג, יג) 'להשמיד להרג ולאבד את כל היהודים **מנער ועד זקן טף ונשים** ביום אחד'.

'**אל מחוץ למחנה תשלחום**' – הרי זה אמור כנגד **גלות אדום** שהחריבו ביהמ"ק והגלו את ישראל מארצם ולמה סמך גלות אדום אצל גלות בבל? לפי שכשם שבבל חרב המקדש והגלה ישראל כך עשו אדומיים...

'**ולא יטמאו את מחניהם**' – הרי זה אמור כנגד **שעבוד יון**. ולכך לא נאמר בזה שילוח **שלא הגלום מארצם** ולכך נאמר בזה טומאה **שטמאו יונים את ההיכל בעבודת כוכבים שלהם**

'**אשר אני שכן בתוכם**' – רמז להם, שבכל מקום שיגלו **שכינה עמהם**. תני ר' נתן אומר **חביבין ישראל**, שכל מקום שגלו שכינה עמהם. **גלו למצרים שכינה עמהם**... גלו לבבל שכינה עמהם... גלו לעילם שכינה עמהם... גלו לאדום שכינה עמהם... **וכשהן פוזרין שכינה עמהם** שנאמר (דברים ל, ג) 'ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וגוי' והשיב לא נאמר **אלא ושב**...

'ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה' – **כיון שחטאו גלו** 'באשר דבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל' – מה דבר הקב"ה למשה? שאם יעשו תשובה במלכיות שיהיו שם הקב"ה מקבצם! שנאמר (דברים ל, א, ה-ו) 'והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הפרכה והקללה וגוי' והביאך ה' אלהיך וגוי ומל ה' אלהיך וגוי כן עשו בני ישראל שעתידין ישראל שיעשו תשובה באחרית הימים והם נגאלים שנאמר (ישעיה ל, טו) 'בשובה ונחת תושעון' וכשם שמצורע וזב וטמא נפש לא יטהרו לעולם עד שיבואו במים טהורים כך עתיד הקב"ה לזרוק עליהם מים טהורים ולטהרם שנאמר (יחזקאל לו, כה) 'וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגוי' ". עכתו"ד המדרש. ועתה נרד מעט לעומקו.

המילה **'צו'** מסמלת את כלל מצוות התורה. **הטמאים**, על סוגיהם השונים, מסמלים את אותם אנשים שלא שמרו על אמות המידה של הקדושה שמשמעותה, קיום תרי"ג המצוות. בדרך של גזירה שווה, מוצא המדרש **ש'ציוע'** מרמז על אנשים שהם עובדי עבודה זרה. **'זב'** מרמז על אנשים שעברו על גילוי עריות. ואילו **'טמא לנפש'** מרמז על אנשים שרצחו נפשות.

במשנה במסכת אבות נאמר, שעונשן של אותן שלוש עבירות חמורות הוא גלות. מחבר אפוא המדרש, את המשנה לנאמר בפסוקים, ובמישור של הרמז מבשרת התורה, שבאם ישראל יכשלו בשלושת העבירות החמורות הנ"ל, אזי יגלו מן הארץ. דבר זה מקבל את ביטוי במילה **'וישלחו'**, ואילו הביטוי **'מן המחנה'** מסמל, את ארץ ישראל, שהיא כולה מחנה שכינה. שהרי ידוע ש"ארץ

ישראל אמצעות הישוב היא **נחלת ה' מיוחדת לשמו** (רמב"ן ויקרא יח, כה). אם כן, מזהיר הפסוק, שארץ ישראל לא תוכל לסבול אנשים שעושים חטאים כל כך חמורים!

ייתר על כן הוסיף המדרש, משמעות ההגליה היא, שאם החלטתם שאינכם מאמינים באלוקים, אלא בעבודת כוכבים, הרי שאומר בורא עולם לעם ישראל, אני אשלח אתכם **לארץ שכולם עובדי כוכבים**, שם תרגישו יותר בנוח.

כך גם מסביר המדרש את הסיבה להגליה ולעונש על **גילוי עריות**, הקב"ה הזהיר מפורשות שבמקום ש'יִרְאָה בְּךָ עֲרֹת דְּבָר', הוא **יסלק את שכינתו**. דבר זה ידוע היה גם לבלעם הרשע, שיעץ לבלק: "בואו ואשיאכם עצה. א-להיהם של אלו **שונא זמה** הוא וכו' כדאי בחלק ובספרי" (רש"י במד' לא, טז). ולכן, משעה שיפרצו את גדרי הצניעות, ירבה גילוי עריות בארץ ישראל ותיווצר מציאות שיש בה כדי לדחוק את רגלי השכינה, כביכול, הרי שבסופו של דבר הקב"ה יסלק אותם!

גם החטא החמור של רציחה, יש בו כדי לטמא את הארץ **ולסלק את השכינה**. המדרש מאריך להוכיח מן הפסוקים, שבתקופה שלפני בית ראשון, הארץ היתה רוויה בשלושת החטאים הכבדים הנ"ל, ולכן **שולחו** מן המחנה. בהמשך לכך מביא המדרש את הרמז מהנביא מיכה שאמר: "לִכְן בְּגִלְלָתְכֶם צִיּוֹן שְׂדֵה תַחְרֹשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינֵי תַהֲיֶה וְהָר הַבַּיִת לְבָמוֹת יַעַר". פירש מהרז"ו: 'שלש כנגד שלש, אף על פי ששלוש אלו העבירות אינם כתובים בפסוק זה, זה כלל גדול על פי מדת מנגד שכל מספר יש לו מספר אחר שרומז לו'.

מסכם המדרש: **שהשילוח הראשון** המוזכר בפסוקים, מתייחס **לגלות הראשונה** מארץ ישראל, שהיא **גלות בבל**.

השילוח השני המוזכר בפרשה: "מִזֶּכֶר עַד נִקְבָּה תִשְׁלַחוּ" (במדבר ה, א), מרמז על **גלות מדי**. ומאחר, והפעם לא גורשו מארץ ישראל, אלא עברו מגלות אחת לשניה, לא הוזכר כאן הביטוי 'מן המחנה', שהוא כנאמר לעיל, מרמז על ארץ ישראל. אבל, יש כאן הדגשה שלא הופיעה בגלות הקודמת: "מִזֶּכֶר עַד נִקְבָּה" – המרמזת, לגזרה הנוראה של המן ואחשוורוש, שרצו להשמיד את כל היהודים, מבלי הבדל מין וגיל. גזרה חמורה בהרבה אף משל פרעה, שרצה להרוג רק את הזכרים ולהשאיר את הנקבות.

השילוח השלישי המוזכר: "אֶל מַחוֹץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלַחוּם" (במדבר ה, א) – מרמז על הגלות שבאה לאחר חורבן הבית השני, אשר בה רומא – הלוא היא **אדום** – הגלתה את עם ישראל מארצו. לכן, שלא כמו בגלות הקודמת, גלות מדי, הפעם מוזכר שההגליה תהיה מן המחנה, הווי אומר, **מארץ ישראל אל הגלות**, ולא מגלות לגלות.

הגלות הרביעית היא כידוע **גלות יוון** והיא מרומזת בביטוי: "וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם" (במדבר ה, א) – הסיבה שבגלות זאת לא מוזכר **שילוח**, היא מפני שבעוד שבגלויות הקודמות, ישראל יצאו מארצם אל הגלות, הרי **שהיוונים הביאו את הגלות אל תוך ארץ ישראל**. כלומר, הם הכניסו את התרבות היוונית ההלניסטית אל תוך ארץ הקודש, לעיר הקודש ואף אל תוככי המקדש הכניסו 'צלם להיכל'. זה מה שרימזה התורה, שחטאיהם של ישראל יגרמו שיבואו גויים ויוסיפו טומאה על טומאתם, עד כדי חילול המקדש.

הרי לנו, פלא פלאים, איך ששני פסוקים פשוטים בתכלית, מקבלים משמעות עמוקה עד מאוד, אשר מראה כיצד צופה מראשית אחרית, צפן בתוכם, ברובד של הרמז, את הגלויות השונות. כמה תהיינה ומנהן הנסיבות – החטאים – שיגרמו להם את הגלות.

כל מקום שגלו ישראל שכינה עימהם

אבל הנה, ממשיך המדרש ומגלה רמזים נוספים המלמדים אותנו דברים חשובים עד מאוד. הלוא, אם רואים אנו צפי לגלויות כל כך קשות, והיום יודעים אנו למפרע, עד כמה היו ארוכות, אם כן, רוב הסיכויים שעם ישראל, יתפורר, יתיימש, יתבולל וייעלם מן המפה, כפי שקרה לכל ייתר העמים בהיסטוריה. עמים עתיקי יומין, הרבה יותר גדולים והרבה יותר חזקים מאשר עם ישראל. והלוא, אפילו יעקב אבינו פחד לרדת למצרים, למרות שהיה מדובר על תקופה קצרה, והסכים לעשות זאת, רק לאחר שהשיי"ת הבטיחו מפורשות שהוא יהיה עמו יחדיו בגלות, לא יטוש אותו שם לבדו, אלא יוציא משם את בניו לחירות.

"וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הֵא-ל-אֱ-לֹהֵי אֲבִיךָ אֵל תִּיכָא מִרְדָּה מִצְרִימָה כִּי לָגִי גְדוֹל אֲשִׁמְךָ שָׁם: אֲנֹכִי

אֵרֵד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַּם עֲלֶה וְיוֹסֵף יִשִּׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ" (ברא' מו, ג-ד).

אם כן, גם כאן הבוי"ת הבטיח לישראל שהוא יהיה איתם בתוך הגלות. דבר זה מרומז במילים: **"אֲשׁוּר אֲנִי שְׁכֵן בְּתוֹכְכֶם"**. פירושו של דבר, כמו שה' הוא נצחי, כך גם ישראל ישארו נצחיים. שום עם ולשון לא יוכלו להתגבר עליהם, כדברי הנביא: **"כָּל כְּלִי יוֹצֵר עֲלֶיךָ לֹא יִצְלַח וְכָל לָשׁוֹן תִּקְוָם אֲתָךְ לְמַשְׁפָּט תִּרְשָׁיעִי"** (ישעיה נד, יז). הוא שאנו אומרים בהגדה מידי שנה בשנה: **"וְהָיָא שְׁעִמְדָּה לְאַבּוּתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד עֲמַד עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלָּא שְׁבָכָל דּוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם"**. גם כשאנו מפוזרים היום בכל קצווי תבל, שהרי אין מדינה עלי אדמות שאין בה יהודים, הקב"ה שומר עלינו: **"הֲנִיחָה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל"** (תהלים קכא, ד). למרות שעל גבינו חרשו חורשים, וצרות עד אין ספור עברו עלינו, הרי שמתקיים בנו: **"כִּי לֹא יִטּוֹשׁ ה' עַמּוֹ וְיִנְחָלְתּוּ לֹא יַעֲזֹב"** (שם צד, יד).

ידועים ומפורסמים דבריו של רבי יעקב עמדין ז"ל, בהקדמתו לסידורו "בית יעקב", שנשבע – **"חי נפשי"** – שדלעתו הנס של הישרדות ישראל בגלות הארוכה "כבשה אחת בין שבעים זאבים", גדול בהרבה מניסי יציאת מצרים. שהרי, הניסים – המכות במצרים היו קצרים מאוד, מכת דם – שבוע. מכת צפרדע – שבוע בלבד. וכך ייתר המכות. סך כל ניסי יציאת מצרים מתחילתם ועד סופם היו שנה אחת בלבד. בעוד, שניסי הישרדות עם ישראל הם יותר מאלפיים שנה. יש להדגיש, שעם ישראל נמצא בגלות לא רק, כמו שחושבים מאז חורבן הבית השני, אלא מזמן הרבה יותר קדום, מאז גלות עשרת השבטים, בתקופת הבית הראשון. המסורת של יהודי תימן וכמוה גם של יהודי ג'רבה בתוניס, אומרת, שהם נמצאים במקומותיהם כבר מתקופת הבית הראשון.

"מי שיעיין ביחוד ענינו ומעמדנו בעולם. אנחנו האומה הגולה שה פזורה, אחר כל מה שעבר

עלינו מהצרות והתמורות אלפים מהשנים ואין אומה בעולם נרדפת כמונו. מה רבים היו

צרינו, מה עצמו נשאו ראש כי הקמים עלינו, מנעורינו להשמידנו לעקרנו לשרשנו, מפני

השנאה שסיבתה הקנאה, רבת צרורנו, גם לא יכלו לנו לאבדנו ולכלותינו. כל האומות

זאת כתב רבי יעקב עמדין זצ"ל (תנח-תקלו 1698-1776), לפני כמאתיים ושמונים שנה, ומה נאמר אנו, כשמאז תקופתו ועד היום, עברו על ראשנו גלים גבוהים בהרבה מאשר עד זמנו. רק במאה השנה האחרונות, עברנו שתי מלחמות עולם, שתי רודנויות הכריזו מלחמה עלינו, האחת – **האימפריה הקומוניסטית**, שרצה **לכלות את הנפש** ולהפוך אותנו לחלק מהעולם הכפרני. לאסוננו, אכן הצליחה להעביר על הדת מיליוני יהודים. מי בכוח הזרוע ומי בשקרי האידיאולוגיה המרקסיסטית. והשניה – **המשטר הנאצי**, שהפך אותנו ל'ית-גזע' ורצה **לבער את גופנו מן העולם**, ולצערנו, הצליח במשימתו בחסלו שליש מעמנו. אם כן, **הניסים שאנו מכירים גדולים לעין ערוך מאשר הניסים שהוא הכיר**.

אבל, מאחר והקב"ה הבטיח לנו שהוא יהיה עמנו בגלויות השונות, הרי שאנו רואים את ידו הגדולה המגוננת עלינו בכל מקום שהוא.

התורה מרמזת: "שעתידין ישראל שיעשו תשובה באחרית הימים והם נגאלים!"

” יִכְאַשֶׁר דָּבָר ה' אֶל מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מה דבר הקב"ה למשה? שאם יעשו תשובה במלכיות שיהיו שם הקב"ה מקבצם! שנאמר (דברים ל, א-ב, ה-ו): 'וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבֶּרֶכָה וְהַקְלָלָה וְגו' בְּכָל הַיָּמִים אֲשֶׁר הִדִּיחָךְ וְגו' וְשִׁבַּת עַד ה' אֶ-לֶהֱיֶךָ וְשִׁמְעַתְּ בְּקוֹלוֹ כָּל אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם וּבְנִיךָ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: וְהִבִּיאֲךָ ה' אֶ-לֶהֱיֶךָ וְגו' וּמָלַךְ ה' אֶ-לֶהֱיֶךָ אֶת לְבַבְךָ וְאֶת לִבְבִּי וְרָעַד לְאַהֲבָה אֶת ה' אֶ-לֶהֱיֶךָ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וְגו' כִּן עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים וְהֵם נֹגְאִלִים שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל, טו): 'בְּשׁוּבָה וְנַחַת תִּנְשָׁעוּן'."

התורה ממשיכה ומרמזת, שסופם של ישראל לחזור בתשובה בכל מקום שיהיו בכל קצווי תבל, "בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הָדִיחָךְ וגו' וְשִׁבַּת עַד ה' אֶל-לֵהֶיךָ". נבואה זו מתגשמת לעינינו באופן המוחשי ביותר. הלוא אין מקום על פני כדור הארץ, שאין שם יהודים, בכל עם ולשון הם פזורים. והנה, עדים אנחנו לתופעה של חזרה בתשובה, מהפכנית ביותר, שאיש לא חזה ולא צפה למן סאן-דיאגו בירת צ'ילה הנמצאת בקצה הדרומי של יבשת אמריקה ועד לנובוסִיבִירסק הנמצאת בצפון רוסיה. למן יפן במזרח ועד לסאן-פרנציסקו במערב. בכל מקום צצים מרכזים של תשובה, בתי כנסיות, מקוואות, תלמודי תורה, בתי ספר של בית-יעקב, מרכזי קניות של מזון כשר.

תשובה זו המייחד אותה, שהיא נעשית בשני הדורות גם יחד, אבות ובנים, ככתוב: "אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לֵבב זָרְעֶךָ". מאפיין נוסף לתשובה, שנעשית מתוך אהבה ולא מתוך יראה: "לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ".

בורא עולם בעצמו יטהר צאן מרעיתו באופן שאין לו אח ורע

מסיים המדרש: "וכשם שמצורע וזב וטמא נפש לא יטהרו לעולם עד שיבואו במים טהורים כך עתיד הקב"ה לזרוק עליהם מים טהורים ולטהרם שנאמר (יחזקאל לו, כה) 'וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם וגו'".

פירש מהרז"ו: "שיבואו מים טהורים - פי' במקוה שמטהרת טמאים והיא טהורה שאינה מקבלת טומאה וגם צריך הזאה כמפורש בריש מצורע אצל טהרת מצורע ועל טהרת המת בריש פי' חוקת כך עתיד לטהרם על ידי זריקה והזאה כמ"ש 'וזרקתי עליהם מים טהורים' ומ"ש וטהרתם היינו מי מקוה כמ"ש (יומא פ"ח, מ"ט): 'אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲשֶׁרֵיכֶם יִשְׂרָאֵל, לִפְנֵי מִי אַתֶּם מְטַהְרִין, וּמִי מְטַהֵר אֶתְכֶם, אֲבִיכֶם שְׁבַשְׁמִים, שְׁנֶאֱמַר, (יחזקאל לו, כה) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם. וְאֹמַר, (ירמיה יז, יג) מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יֵי, מִה מְקוֹה מְטַהֵר אֶת הַטְּמָאִים, אֵף הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל'".

הדבר מפליא ביותר הרמוז בתוה"ק והנראה לנגד עינינו בעליל, עד שניתן לומר בהשאלה: "היינו כחולמים". אותם אנשים שהיו רחוקים מכל שמץ של יהדות, תורה ומוסר, לאחר תקופה קצרה ביותר, הם מקבלים צורה חדשה, אנשים בני עליה, פנים קדושות וטהורות, עד שאין להכירם כלל וכלל.

באותה פרשה נאמר: "'אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם מִשֶּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֶ-לֶהִידּוּ וּמִשֶּׁם יִקְחֶךָ" ו, וראיתי מן המפרשים ששאלו, הלוא היה צריך להיות כתוב 'אם יהיה נדחך בקצה הארץ', מה הפירוש 'בקצה השמים'? הלוא, השמים נמצאים למעלה, ואילו בני אדם נמצאים רק על פני הארץ. והיה מי שפירש, שהכוונה: "בקצה השמים" – 'בקצה הרוחניות'. הכול, הלוא ידוע שהמילה 'שמים' בבריאת העולם מייצגת את הרוחניות בעוד שהמילה הארץ מייצגת את הגשמיות. אם כן, מרמזת התורה, שגם אנשים שיהיו רחוקים, רחוקים מכל שמץ של רוחניות, גם אותם ירומם בורא עולם עד לרום המעלות.

אצלנו, בישיבת "אשרי האיש", מגיעים בחורים שסיימו את שירותם הצבאי, את לימודיהם האקדמאיים, וחלקם אף טייל במרחבי תבל, לא להם, לא לאבותיהם ולא להוריהם, היה שמץ של זיקה לתורה ולמצוות. והנה, לאחר תקופה קצרה, הם כבר שקועים בלימוד התורה ובעמלה, יורדים בעומק סוגיות של גמרא, ראשונים ואחרונים, התורה חביבה עליהם כאילו למדו אותה מאז ומעולם. אף בימי החופש 'בין-הזמנים', מסרבים הם לצאת לנופש, ויושבים וחוזרים על לימודם אף בימי חול-המועד ישבו הם ושיננו את דפי התלמוד. והנה עתה, אותם אנשים שרק לפני שנה ראו פעם ראשונה את "התלמוד הבבלי" נבחנים בכתב על כל מסכת "גיטין", האם דבר זה ניתן להבין בשכל אנושי?! הלוא, רק טהרה אלוקית "הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל" יכולה לבצע באנשים מהפך כה גדול.

לנוכח עינינו מתבצעת "מטמורפוזה" – ביטוי מהעולם הזואולוגי, שייצור בעל צורה אחת הופך לייצור בעל צורה חדשה, שאין בה שמץ דמיון לקודמתה.

כשהיינו ילדים, גידלנו תולעי-משי למאכלן, קטפנו עליהם ירוקים של עצי-תות, והנה, ביום מן הימים, התולעת החלה להוציא מפי חוץ של משי, ארגה לעצמה פקעת, נכנסה לתוכה וסגרה את

הפקעת בצורה הרמטית. סבורים היינו, שהיא ודאי מתה בפנים, שהרי כבר ימים שאינה אוכלת או שותה. אבל, לפתע נבקע חור בפקעת המשי, ממנו הגיח 'פרפר' שכלל לא דמה לזחל שבנה את הפקעת ונכנס לתוכה. פרפר זה החל להטיל ביצים, שמהם בקעו הרבה, הרבה יצורים חדשים. תהליך זה מכונה בשפת המדע "מטמורפוזה".

כך גם ישראל, "בא לטהר מסייעין אותו" (ע"ז נה, א). מספיקה מחשבה אחת, מספיקה תפילה אחת אל בורא עולם: "אֵלֵינוּ ה', הוֹשִׁיעָה נָא" (תהלים קיח, כה), ומיד הקב"ה מטהר אותו והוא הופך לייצור אחר, וזאת מפני שבכל יהודי גם אם הוא 'בקצה השמים' עדיין נמצא בו 'הניצוץ היהודי', בבחינת: "אֲנִי יִשְׁנֶה וְלִבִּי עָר" (שיה"ש ה, ב). כבר אמרו חז"ל (שיה"ש"ר ה, ב): "שנקרא הקב"ה לבן של ישראל... דכתיב (תהלים עג, כו) 'צור לִבִּי וְחֻלְקֵי אֱ-לֹהִים לְעוֹלָם'".

המים שהקב"ה מטביל בהם את ישראל, הינם 'מי-התורה', כמו שאמרו חז"ל: "אין מים אלא תורה" (ב"ק פב, א). וכשם, שכשמים זרע באדמה ומשקים אותו במים והוא מוציא שורשים, ולמרות ששנים רבות היה יבש ונראה כמת, הוא מתחיל להוציא עלים, ענפים, פרחים ופירות. כך נפש הישראלי, כשמשקים אותה בתורה, היא מתחילה לפרוח עד לבלתי היכר.

גם "אם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם", בימים אלה קבלתי מכתב, שהגיעני מאחת ממדינות אירופה. כבר המעטפה הכתה אותי בתדהמה, היא נשלחה **מאחד מבתי הסוהר הקשיים ביותר** שבאותה מדינה, מה לי ולקהל המאכלס מקום זה! אבל רבותי, אחי ורעי, השולח הינו, יהודי ישראלי, עצם מעצמנו ובשר מבשרנו, אדם אינטליגנטי – כך נראה לפי כתב היד – חסר רקע תורני מינימאלי, התדרדר עמוק מאוד, אל תוך עולם הפשע, אני משער כך, מפני ש- 15 שנות מאסר נותנים רק על עבירות חמורות. והנה, שם בעמק הבכא, התקיים בו הפסוק: "תֵּשֶׁב אֶנּוֹשׁ עַד דָּפָא וְתֵאמַר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם" (תהלים צ, ג), ופירשו חז"ל: "עד דכא – עד דכדוכה של נפש" (קה"ר ז, טז), וכל זה כדי שישו בתשובה – "וְתֵאמַר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם"! שם נזכר הוא שיש בורא לעולם, שכן הוא לעם הנבחר, שיש עליו להניח תפילין בראשו וציצית בבגדו, **שם הוא התעורר בעזרת דיסק של הרצאותי** שבס"ד הגיע לידי, ועדיין אינני יודע כיצד ועל ידי מי.

את כתובתנו הוא מצא על גבי הדיסק, וכך שלח לי את אותו מכתב, שכל עין דומעת למקראו וכל לב שמח לעומק משמעותו, שהנה אף שם מתקיימת בנו ההבטחה האלוקית: גם "אם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקֶצֶה הַשָּׁמַיִם מִשֶּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֱ-לֹהֶיךָ וּמִשֶּׁם יִקְחֶךָ". הרי שלא אבדה תקוותנו, לראות במהרה בימינו את אחינו 'האובדים', חוזרים בתשובה שלימה אל אבינו שבשמים!

סיכום: בפרשת שילוח הטמאים מן המחנה מרמזת התורה על שילוחם של ישראל – הגלייתם מארץ ישראל – באם יעברו על מצוות התורה. מרומזות ארבעת הגלויות: בבל, מדי, יון ואדום. גם צורת ההגליה ואופניה כלולה ברמזים. אבל, גם הגאולה מופיעה באותם רמזים. עם ישראל יחזור בתשובה באחרית הימים, בכל מקומות פזוריו. אבינו מלכנו הוא זה שיגאלנו והוא זה שיטהר את ישראל, כשם שהמקווה מטהר את הטמאים. לשמחתנו, חזון זה הולך ומתגשם לנגד עינינו. מכתב מישראל שחזר בתשובה בבית סוהר באירופה.